

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 16/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Sivistysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 12 päivänä kesäkuuta 2013 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 67/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sivistysvaliokuntaan samalla määrännyt, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava asiasta lausunto sivistysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Anne-Marie Brisson ja opetusneuvos Elise Virnes, opetus- ja kulttuuriministeriö
- neuvotteleva virkamies Pia-Liisa Heiliö ja neuvotteleva virkamies Marjaana Pelkonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin, oikeusministeriö
- hallintojohtaja Matti Lahtinen, Opetushallitus
- hallintojohtaja Ritva Kujala, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
- ylilääkäri Marke Hietanen-Peltola, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos
- kehittämispäällikkö Marja Lahtinen ja erityisasiantuntija Aila Puustinen-Korhonen, Suomen Kuntaliitto

- työmarkkinalakimies Riitta Arko, KT Kuntatyönantajat
- oppilashuollon päällikkö Vesa Nevalainen, Helsingin kaupungin opetusvirasto
- työmarkkinalakimies Sanna Haanpää, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ
- edunvalvonta-asiantuntija Antti Seitamaa, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto — SAKKI ry
- asiantuntija Nelli Karkkunen, Suomen Ammattikorkeakouluopiskelijakuntien Liitto — SAMOK ry
- puheenjohtaja Daniel Sazonov, Suomen Lukiolaisten Liitto ry
- varatoiminnanjohtaja Risto Ihalainen, Suomen Lääkäriliitto ry
- puheenjohtaja Nina Huovinen, Suomen Opiskelija-Allianssi — OSKU ry
- puheenjohtaja Tuomo Tikkanen, Suomen Psykologiliitto ry
- puheenjohtaja Leila Lehtomäki, Suomen Terveystenhoitajaliitto STHL ry
- puheenjohtaja Hanna Gråsten-Salonen, Koulukuraattorit — Skolkuratorer ry
- neuvottelupäällikkö Petri Toiviainen, Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
— Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian oppiaineen lehtorit ja professorit
— Suomen Sosiaalipsykologit ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Esityksen tavoitteena on selkiyttää lainsäädäntöä kokoamalla yhteen lakiin nykyisin hajallaan olevat oppilas- ja opiskelijahuoltoon koskevat säännökset. Tavoitteena on myös siirtää opiskeluhoitoa painopistettä nykyistä enemmän yhteisölliseen työhön yksilökeskeisestä työstä ja ennaltaehkäisevään työhön korjaavan työn sijaan.

Oppilaiden ja opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia pyritään edistämään ja ongelmien syntymistä estämään esimerkiksi koulukiusaamista estävillä toimenpiteillä. Tavoitteena on myös edistää koko koulu- ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Esityksen perustelujen mukaan yhteisöllisen opiskeluhoitoa ennaltaehkäisevä tuki ja oppilas- ja opiskelijahuoltoon palveluiden riittävyys vähentäisivät paineita oppilaiden ja opiskelijoiden siirtämiseen erityisopetukseen samoin kuin tarvetta psykiatriin palveluihin ja lastensuojelun toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa, että hyvin toimivilla opiskeluhoitoon palveluilla tuetaan oppilaiden ja opiskelijoiden ohella myös perhettä ja opettajien opetus- ja kasvatustyötä. Valiokunta pitää tärkeänä, että opiskeluhoitoon tavoitteena on myös tasoittaa oppilaiden ja opiskelijoiden erilaisten sosioekonomisten taustojen vaikutusta koulunkäyntiin ja opiskeluun.

Esitys on selkeä parannus erityisesti toisen asteen opiskelijoiden asemaan, joiden mahdollisuudet saada oppilaitoksen sijaintikunnan järjestämiä opiskeluhoitoa psykologi- ja kuraattoripalveluja ehdotetaan laajennettavaksi perusasteen oppilaiden palveluja vastaaviksi. Palvelujen saatavuutta parannetaan myös ehdotetuilla psykologin, kuraattorin ja terveydenhoitajan vastaanotolle pääsyle asetettavilla määräajoilla. Ennalta ehkäisevän työn kannalta on tärkeää, että psykologian ja sosiaalialan asiantuntemusta on käytettävissä oppilaitoksissa jo ennen lastensuojelun ja muiden korjaavien toimenpiteiden

tarpeen syntymistä. Laissa asetettaviin tavoitteisiin pääseminen edellyttää eri ammattiryhmien osaamisen hyödyntämistä.

Yhtenäinen oppilas- ja opiskelijahuoltolaki helpottaa myös monialaista lapsen parhaaksi tehtävää yhteistyötä ja opiskeluhoitoon koordinaatiota eri hallinnonalojen toimintakulttuurit huomioon ottavalla tavalla. Valiokunta korostaa, että valtakunnallisessa ohjauksessa on huolehdittava siitä, ettei uudistus johda nuorten tarvitsemien palveluiden pirstoutumiseen.

Uudistuksen toteuttamisen kustannuksiksi on talousarvioesityksessä arvioitu psykologi- ja kuraattoripalvelujen laajentamisen osalta 26,2 miljoonaa euroa. Uudistuksen seurannassa on tarpeen arvioida osoitettujen voimavarojen riittävyyttä ja esityksessä ennakoitujen säästöjen toteutumista.

Kuraattorien kelpoisuusvaatimukset

Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole erityissäännöstä koulukuraattorien kelpoisuusvaatimuksista. Käytännössä on sovellettu sosiaalihuoltoon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain 11 §:ää, jonka mukaan kelpoisuusvaatimuksena on tehtävään soveltuva koulutus. Esityksen perusteluissa todetaan, että yleisen tulkinnan mukaan koulukuraattoreilta on edellytetty sosiaalityöntekijän kelpoisuutta, mutta sosiaalityöntekijöiden ohella oppilashuollossa työskentelee myös paljon sosionomin (AMK) tutkinnon suorittaneita henkilöitä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan osalla nykyisistä kuraattoreista on muu ylempi korkeakoulututkinto (esim. sosiaalipsykologia).

Opiskeluhoitoon kuraattorien kelpoisuusvaatimuksia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kuraattorin kelpoisuusvaatimuksena on vähintään sosiaalihuoltoon ammatillisista kelpoisuusvaatimuksista annetun lain 6 §:n mukainen sosiaalialalle suuntaava sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto. Vastaavalla kuraattorilla tulee olla sosiaalityöntekijän kelpoisuus. Valiokunta pitää tärkeänä, että kuraattoreilla on tehtävässä tarvittava sosiaalialan asian-

tuntemus ja puoltaa kelpoisuusvaatimusten hyväksymistä esityksen mukaisina. Ehdotetun siirtymäsäännöksen (28 §) mukaan lain voimaan tullessa kuraattorin tehtäviä virka- tai työsuhhteessa hoitava henkilö, jolla ei ole 7 §:n 2 momentissa säädettyä kelpoisuutta, voi jatkaa tehtävien hoitamista enintään neljän vuoden ajan. Lisäedellytyksenä on, että henkilö on hoitanut kuraattorin tehtäviä vähintään kaksi vuotta ennen lain voimaan tuloa. Valiokunta esittää, että edellytyksenä on kuraattorin tehtävien hoitaminen vähintään yhden vuoden ajan. Siirtymäsäännös antaa kuraattorin tehtäviä hoitavalle enintään neljä vuotta aikaa täydentää koulutustaan lakiehdotuksen 7 §:ssä tarkoitetun kelpoisuuden saavuttamiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että siirtymäaikana annettava lisäkoulutus suunnitellaan ja toteutetaan joustavasti siten, että kuraattorin työssä saatu käytännön kokemus samoin kuin kuraattorin tehtäviä hoitaneen henkilön tutkintoon sisältyvät sosiaalialan opinnot otetaan asianmukaisesti huomioon eikä heitä saateta kohtuuttomaan asemaan tai vaaranne-ta kuraattorien saatavuutta.

Tietosuojat

Esityksen mukaan kussakin oppilaitoksessa toimii monialainen oppilashuoltoryhmä, joka vastaa opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista ja joka voi koordinoita koulussa toteutettavaa yhteisöllistä ja yksilöllistä opiskelijahuoltoa. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Yksilökohtainen opiskeluhuolto yksittäisen oppilaan tukemiseksi toteutettaisiin tilannekohtaisesti kootussa suppeassa asiantuntijaryhmässä. Toiminnan muoto on säädösten uusi, ja toiminnan tavoitteena on löytää oppilaan arkiseen koulutyöhön toimivia ratkaisuja.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto on suostumukseen perustuvaa opiskelijan tukemista. Esityksen perustelujen mukaan asiantuntijaryhmään kuuluisi joitakin kyseisen oppilaitoksen opiskeluhuoltoa toteuttavista henkilöistä: terveydenhoitaja, lääkäri, kuraattori, psykologi, opinto-ohjaaja ja opiskelijan ryhmänohjaaja tai muu siinä tilanteessa opiskelijan kannalta kes-

keinen opettaja. Lisäksi ryhmällä olisi oikeus konsultoida kulloinkin tarvittavaa asiantuntijaa ja luovuttaa hänelle konsultoinnin kannalta välttämättömiä tietoja.

Kun yksilökohtainen opiskeluhuolto on opiskelijalle ja hänen lailliselle edustajalleen vapaaehtoista, on selvää, että palvelun käytölle samoin kuin opiskeluhuollon onnistumiselle on edellytyksenä yleisesti ja yksityisesti koettu luottamuksensuoja. Sosiaali- ja terveydenhuollossa luottamuksen suoja ja tietosuojat ovat olennainen toiminnan onnistumisen edellytys ja sen eettinen perusta. Tämä pätee niiden tehtäviin myös yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa, jonka palvelut koostuvat keskeisesti sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden tuottamista palveluista, joiden tulee olla tukea tarvitsevan oppilaan käytössä luottamuksellisesti. Tästä syystä laissa on tarpeen olla selkeät säännökset opiskeluhuollossa syntyvien arkaluonteisten henkilötietojen käsittelystä. Ilman laissa säädettyä perustetta ei toiminnassa kertyviä ja opiskeluhuollon rekistereihin talletettuja arkaluonteisia henkilötietoja voi käyttää alkuperäisestä tarkoituksesta poikkeavasti tai sen vastaisesti. Valiokunta esittää jäljempänä esitetyin tavoin lakiehdotuksen 19—23 §:iin sisältyvien henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten täsmen-tämistä.

Valiokunta pitää myönteisenä, että laissa on luotu uusi ja entistä joustavampi mahdollisuus selvittää asiantuntijoiden avulla opiskelijan tuen tarvetta. Tämän tehtävän onnistumiseksi on tarkoituksenmukaista, että asiantuntijaryhmän jäsenillä olisi hyvin vapaat mahdollisuudet välittää toisilleen sellaisia salassa pidettäviäkin tietoja, joiden katsottaisiin olevan välttämättömiä tuen tarpeen selvittämiseksi, tukitoimien toteuttamiseksi ja muiden opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseksi. Näiltä osin kynnys luovuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon tietoja opettajalle tai ryhmänohjaajalle ja muulle opiskelijan suostumuksella ryhmän toimintaan osallistuvalla olisi alempi kuin mitä perusopetuslain 40 ja 41 §:ssä säädetään.

Perusopetuslain 40 §:n mukaan oppilaan oppilashuoltoon osallistuvalla on salassapitosään-

nösten estämättä oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle ja perusopetuslain mukaisesta opetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Kun rehtori ei pääsääntöisesti osallistuisi yksilötasoisien oppilashuollon asiantuntijaryhmään, pitäisi rehtorin kuitenkin saada tiedot sellaisista myös salassa pidettävistä seikoista, jotka ovat välttämättömiä oppilaan opetuksen asianmukaiseksi järjestämiseksi. Valiokunta esittää, että perusopetuslain 40 §:n 2 momenttia muutetaan siten, että rehtori saa edellä tarkoitettut tiedot, vaikka ei ole itse osallistunut yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.

Perusopetuslain 41 §:n perusteella opetuksen järjestäjällä on oikeus saada kaikilta sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoilta salassapitosäännösten estämättä sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä opetuksen järjestämiseksi. Tietojen luovuttaminen opiskeluhollosta koulutuksen järjestäjän tarpeisiin ei näin ollen ole riippuvainen opiskeluhoitolaisista olevista säännöksistä, joilla normitetaan vain vapaaehtoisuuteen perustuvassa opiskeluhollossa toteutettavaan toimintaan liittyvää tietojen vaihtoa.

Valiokunta pitää puutteena, ettei lakiehdotukseen sisälly säännöstä mahdollisuudesta luovuttaa ja saada tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Valiokunta katsoo, että säännöksen sisällyttäminen lakiin olisi tarpeen tietojen saannin joustavoittamiseksi.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki

1 §. Lain soveltamisala. Lain soveltamisalaan on ollut tarkoitus sisällyttää kaikki perusopetuslaissa tarkoitettu opetuksessa olevat, lukuun ottamatta 2 momentissa ehdotettuja rajoituksia. Valiokunta esittää 1 momentin säännöksen muotoilemista tämän tarkoituksen mukaisesti.

5 §. Yksilökohtainen opiskeluhoito. Valiokunta esittää 1 momentin täsmentämistä siten, että 2 kohdassa ilmaistaan sen koskevan opiskeluhoito-

lon psykologi- ja kuraattoripalveluja. Säännöksen esitetään lisättäväksi uusi 4 kohta, jonka mukaan yksilökohtaisella opiskeluhollolla tarkoitetaan myös 10 §:ssä tarkoitettuja erityisoppilaitoksen järjestämiä sosiaali- ja terveyspalveluja.

6 §. Opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoito. Valiokunta esittää, että säännöksessä mainitaan opetussuunnitelman mukaisen opiskeluholloin avulla tuettavan oppimisen lisäksi hyvinvointia. Säännöksen esitetään lisättäväksi viittaus koulutusta koskevaan lainsäädäntöön.

10 §. Opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettävät sosiaali- ja terveyspalvelut erityisoppilaitoksissa. Valiokunta esittää 1 momentin muotoilemista siten, että mahdollisuus terveydenhuollon palvelujen järjestämiseen perusopetuslain 7 ja 8 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa koskee opetuksen järjestäjiä, joiden tehtävänä on opetuksen järjestäminen vammaisille lapsille.

Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava opiskeluholloin tehtäviä hoitavien tarvitsemien asianmukaisten tietojen käsittelypalvelujen saatavuudesta.

14 §. Opiskeluhoitoryhmät. Valiokunta esittää tapauskohtaisesti koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoonpanoa koskevan 4 momentin täsmentämistä siten, että ryhmä koostuu opiskelijan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumuksen perusteella.

16 §. Yhteydenotto opiskeluholloin psykologi- ja kuraattoripalvelujen saamiseksi. Pykälän 1 momentissa esitetään mainittavaksi myös opiskeluvaikeudet perusteena mahdolliseen yhteydenottoon opiskeluholloin psykologisiin tai kuraattoriin.

17 §. Terveystoimijain ja lääkärin tavoitettavuus koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa. Valiokunta esittää 2 momenttia muutettavaksi siten, että opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus saada arkipäivisin virka-aikana välittö-

mästi yhteys opiskeluterveydenhuoltoon tai muuhun terveyskeskuksen toimintayksikköön.

18 §. Opiskelijan ja hänen laillisen edustajansa asema opiskeluhuollossa. Säännökseen esitetään lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja.

19 §. Yksittäistä opiskelijaa koskevan opiskeluhuoltoasian käsittely. Säännöksen rakenne esitetään muutettavaksi ja selkeytettäväksi siten, että 1 momentissa säädetään asian käsittelyn monialaisessa asiantuntijaryhmässä edellyttävän opiskelijan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumusta. Asiantuntijaryhmällä on oikeus kuulla tarpeellisiksi katsomiaan asiantuntijoita. Asiantuntijaryhmän toimintaan osallistuvilla on 3 momentin perusteella oikeus antaa toisilleen ja opiskeluhuollon järjestämisestä vastaaville opiskelijan tuen selvittämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot. Selvyyden vuoksi esitetään, että hallintolain esteellisyysäännösten lisäksi 4 momentissa todettaisiin, ettei asiantuntijaryhmän jäsen saa osallistua sellaisen opiskelijaa koskevan hallinnollisen päätöksen tekemiseen, johon sanotussa ryhmässä saadut tiedot saattaisivat vaikuttaa. Myös pykälän otsikko esitetään muutettavaksi.

20 §. Opiskeluhuollon kertomukset. Pykälän 1 ja 3 momentteihin esitetään lakitekniisiä täsmennyksiä. Terveysdenhuollon ja kuraattorien potilaskertomuksista esitetään säädettäväksi 2 momentin asemesta 21 §:ssä. Lisäksi esitetään, että 3 momentin opiskeluhuoltokertomukseen voidaan kirjata tarpeelliset opiskelijaa koskevat tiedot.

21 §. Opiskeluhuollon rekisterit. Uudessa 21 §:ssä esitetään säädettäväksi opiskeluhuollon potilas- ja asiakaskertomuksista. Terveysdenhuollon ammattihenkilöiden tulee säännöksen perusteella tallentaa yksilötapaamisiin liittyvät tiedot potilaskertomukseen ja kuraattorin vastaavat tiedot opiskeluhuollon kuraattorin asiakaskertomukseen.

22 §. Opiskeluhuoltorekisteriin sisältyvien tietojen salassapito. Opiskeluhuollon rekistereistä ja asiakirjoista esitetään säädettäväksi 22 §:ssä. Säännöksen 1 momentissa säädetään opiskeluhuoltorekisteriin, potilasrekisteriin, kuraattorin asiakasrekisteriin ja 10 §:ssä tarkoitetun koulutuksen järjestäjän osarekistereihin tallettavista asiakirjoista.

Säännöksen 2 momentissa säädetään koulutuksen järjestäjän vastuusta toteuttaa rekistereihin tallennettujen tietojen käyttö ja käsittely tietosuojan turvaavalla tavalla.

23 §. Oikeus poiketa salassapitovelvollisuudesta. Pykälässä esitetään säädettäväksi henkilötietojen suojasta, salassapitovelvollisuudesta ja siitä poikkeamisesta. Pykälän 1 momenttiin esitetään otettavaksi viittaukset viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin myös niissä tilanteissa, joissa ei ole kyse julkisen vallan käyttöön liittyvistä asiakirjoista tai tiedoista.

Säännöksen 2—4 momentissa viitataan potilastietojen ja sosiaalihuollon asiakastietojen salassapitoa ja käsittelyä koskeviin säännöksiin.

25 §. Opiskeluhuollon seuranta ja arviointi. Pykälän 3 momenttia esitetään muutettavaksi siten, ettei tässä säännöksessä nimitä opetushallintoviranomaista, jolle opiskeluhuollon valtakunnallisessa arvioinnissa ja kehittämisessä tarvittavat tiedot annetaan.

26 §. Opiskeluhuollon valvonta. Pykälän 2 momentin viittauksessa on syytä mainita valvonnan lisäksi ohjaus.

28 §. Siirtymäsäännökset. Valiokunta esittää pykälän 2 momenttia muutettavaksi siten, että edellytyksenä on kuraattorin tehtävien hoitaminen vähintään yhden vuoden ajan.

2. Laki perusopetuslain muuttamisesta

16 a §. Tehostettu tuki. Koska esityksessä ei ole tarkoitus muuttaa tehostettua tukea suostumuksenvaraiseksi, valiokunta esittää 2 momenttia muutettavaksi siten, että tehostetun tuen aloitta-

minen ja järjestäminen käsitellään moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa.

17 §. *Erityinen tuki.* Koska säännöksessä tarkoitettua erityistä tukea ei ole tarkoitus muuttaa suostumuksenvaraiseksi, valiokunta esittää 3 momenttia täsmennettäväksi.

40 §. *Henkilötietojen salassapito ja käsittely.* Pykälän 2 momentissa esitetään säädettäväksi myös rehtorin oikeudesta saada oppilashuolto-

työhön osallistuvilta oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Lausunto

Lausuntonaan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta esittää,

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettussa *opetuksessa* olevan oppilaan sekä lukiolaissa (629/1998) ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tarkoitettussa koulutuksessa olevan opiskelijan oikeudesta opiskeluhooltoon.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

2—4 §
(Kuten HE)

5 §

Yksilökohtainen opiskeluhoolto

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan tässä laissa yksittäiselle opiskelijalle annettavia:

(1 kohta kuten HE)

2) *opiskeluhoollon* psykologi- ja kuraattoripalveluja;

3) monialaista yksilökohtaista opiskeluhoiltoa; *sekä*

4) *jäljempänä 10 §:ssä tarkoitettuja koulutuksen järjestäjän järjestämiä sosiaali- ja terveyspalveluja. (Uusi)*

(2 mom. kuten HE)

6 §

Opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto

Opetussuunnitelman mukaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla tuetaan yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia

sekä terveellisen ja turvallisen oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja ehkäistään syrjäytymistä sekä edistetään oppilaitosyhteisön hyvinvointia. Opetussuunnitelman mukaisen opiskeluhuollon avulla tuetaan oppimista ja hyvinvointia sekä tunnistetaan, lievennetään ja ehkäistään mahdollisimman varhain oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia ja opiskeluun liittyviä muita ongelmia. Opetuksen toteuttamisesta ja oppimisen tukitoimista säädetään tarkemmin koulutusta koskevissa laeissa ja niiden perusteella laadituissa opetussuunnitelmien perusteissa.

7 ja 8 §
(Kuten HE)

2 luku

Opiskeluhuollon järjestäminen

9 §
(Kuten HE)

10 §

Opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettävät sosiaali- ja terveyspalvelut erityisoppilaitoksissa

Sen estämättä mitä yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) säädetään, perusopetuslain 7 ja 8 §:ssä tarkoitettu opetuksen järjestäjä, jonka tehtävänä on opetuksen järjestäminen (*poist.*) vammaisille lapsille sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä saavat opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestää opiskelijoilleen terveydenhuollon palveluja. Koulutuksen järjestäjän on tehtävä aluehallintovirastolle ilmoitus, joka sisältää yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettut tiedot. Toiminnasta vastaa koulutuksen järjestäjän nimeämä terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka tulee olla mainitussa 4 §:ssä tarkoitettujen lupaviranomaisen hyväksymä.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen koulutuksen järjestäjien on huolehdittava siitä, että 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja opiskeluhuollon tehtäviä hoitavien käytössä on sellaiset tietojenkäsittelypalvelut, jotka mahdollistavat tehtävissä syntyvien tietojen asianmukaisen käsittelyn ja tallentamisen erillisiin edellä tarkoitettujen ammattihenkilöiden käyttöä varten ylläpidettäviin opiskeluhuollon osarekistereihin. (Uusi)

11—13 §
(Kuten HE)

14 §

Opiskeluhooltoryhmät

(1—3 mom. kuten HE)

Yksittäisen opiskelijan tai tietyn opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa *monialaisessa asiantuntijaryhmässä*. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan, tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön.

(5 mom. kuten HE)

3 luku

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteuttaminen

15 §
(Kuten HE)

16 §

Yhteydenotto opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen saamiseksi

Jos oppilaitoksen tai opiskeluhuollon työntekijä arvioi, että opiskelijan *opiskeluvaikeuksien* tai sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi *taikka* poistamiseksi tarvitaan

opiskeluhuollon psykologi- tai kuraattoripalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.

(2—4 mom. kuten HE)

17 §

Terveydenhoitajan ja lääkärin tavoitettavuus koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa

(1 mom. kuten HE)

Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus saada arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteys opiskeluterveydenhuoltoon tai muuhun terveyskeskuksen toimintayksikköön. Hoidon tarpeen arviointi ja hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä lääketieteellisesti tai hammaslääketieteellisesti tarpeelliseksi todettu hoito on järjestettävä terveydenhuoltolain 51 §:n mukaisesti.

18 §

Opiskelijan ja hänen laillisen edustajansa asema opiskeluhuollossa

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja. (Uusi)

19 §

Asian käsittely yksittäisen opiskelijan tueksi koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä

Asian käsittely yksittäisen opiskelijan tueksi koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu opiskelijan tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumukseen.

Asiantuntijaryhmällä on oikeus kuulla tarpeelliseksi katsomiaan asiantuntijoita.

Monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan 14 §:n 4 momentin mukaisesti osallistuvilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus antaa toisilleen sekä opiskeluhuollon järjestämisestä

vastaaville sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä opiskelijan tuen tarpeen selvittämiseksi, tukitoimien toteuttamiseksi ja muiden opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseksi. Salassa pidettävien tietojen antamisesta 2 momentissa tarkoitetun asiantuntijan kuulemiseksi säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 26 §:n 3 momentissa.

Tässä pykälässä tarkoitetun asiantuntijaryhmän jäsen ei saa osallistua sellaisen opiskelijaa koskevan hallinnollisen päätöksen tekemiseen oppilaitoksessa, johon sanotussa ryhmässä saadut tiedot saattaisivat vaikuttaa.

20 §

Opiskeluhuollon kertomukset

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot kirjataan *opiskeluhuollon kertomuksiin* siten kuin tässä ja 21 §:ssä säädetään. Tässä laissa ei säädetä sellaisista opiskelijoista koskevista tiedoista, joita tallennetaan oppilas- tai opiskelijarekistereihin opetuksen tai koulutuksen järjestämiseksi ja toteuttamiseksi.

(2 mom. poist.)

Kun 14 §:n 4 momentissa tarkoitetussa opiskeluhuollon monialaisessa asiantuntijaryhmässä selvitetään yksittäisen opiskelijan opiskeluhuollon tarvetta, tai kun sen jäsenet toteuttavat jo suunniteltuja ja sovittuja yksilöllisiä opiskeluhuollon tukitoimia, asiantuntijaryhmän vastuhenkilön on kirjattava ryhmän toimintatavoitteiden kannalta *tarpeelliset* opiskelijaa koskevat tiedot opiskeluhoitokertomukseen. Myös muut *sanotun* asiantuntijaryhmän jäsenet voivat tehdä tällaisia kirjauksia salassapitovelvoitteiden estämättä.

(3 ja 4 mom. kuten HE:n 4 ja 5 mom.)

21 §

Opiskeluhuollon potilas- ja asiakaskertomukset

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstö, opiskeluhuollon psykologi sekä 10 §:ssä tarkoitettua opiskeluhoitoa toteuttavat muut ter-

veydenhuollon ammattihenkilöt tallentavat opiskelijan yksilötapaamisiin liittyvät tiedot potilaskertomukseen.

Opiskeluhoollon kuraattori tallentaa yksilötapaamisiin liittyvät tiedot opiskeluhoollon kuraattorin asiakaskertomukseen.

Muut 10 §:ssä tarkoitetuissa opiskeluhoollon tehtävissä toimivat sosiaalihoollon asiantuntijat tallentavat asiakkaansa yksilötapaamisiin liittyvät tiedot opiskeluhoollon asiakaskertomukseen.

22 §

Opiskeluhoollon rekisterit ja asiakirjat

Edellä 5 §:ssä tarkoitetuissa yksilökohtaisen opiskeluhoollon palveluissa syntyvät asiakirjat tallennetaan opiskeluhoollon henkilörekistereihin seuraavasti:

1) edellä 20 §:n 2 momentissa tarkoitetut monialaisen asiantuntijaryhmän opiskeluhoollon kertomukset sekä muut sen käyttöä varten saadut ja laaditut asiakirjat koulutuksen järjestäjän ylläpitämään opiskeluhoollon rekisteriin;

2) koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstön sekä opiskeluhoollon psykologin käyttöä varten saadut ja laaditut potilasasiakirjat osarekisteriksi palvelun järjestäneen terveydenhuollon toimintayksikön ylläpitämään potilasrekisteriin;

3) opiskeluhoollon kuraattorin käyttöä varten saadut ja laaditut asiakasasiakirjat palvelun järjestäjän ylläpitämään opiskeluhoollon kuraattorin asiakasrekisteriin; ja

4) edellä 10 §:ssä tarkoitetun koulutuksen järjestäjän itse järjestämiä palveluita tuottavan sosiaalihoollon ammatillisen henkilöstön käyttöä varten saadut ja laaditut asiakasasiakirjat sekä terveydenhuollon ammattihenkilöiden käyttöä varten saadut ja laaditut potilasasiakirjat opiskeluhoollon näitä tarkoituksia varten pidettyihin osarekistereihin.

Koulutuksen järjestäjän on toteutettava ylläpitämiinsä 1 momentin 1 ja 4 kohdassa tarkoitettuihin opiskeluhoollon osarekistereihin tallen-

nettujen tietojen käyttö ja käsittely sekä näiden ohjaus ja valvonta tietojen salassapidon ja tietosuojan turvaavalla tavalla. Koulutuksen järjestäjän on nimettävä näitä tehtäviä varten tietosuojavastaava.

23 §

Henkilötietojen suoja, salassapitovelvollisuus ja poikkeukset siitä

Jollei tässä laissa toisin säädetä, tämän lain mukaisia tehtäviä hoidettaessa saatujen ja laadittujen asiakirjojen ja niihin sisältyvien tietojen salassapitoon sekä näiden tehtävien hoidossa saatuja tietoja koskevaan vaitiolovelvollisuuteen ja hyväksikäyttökieltoon sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 22—24 §:ää, salassapitovelvollisuudesta poikkeamiseen ja sen lakkaamiseen mainitun lain 7 luvun säännöksiä ja salassapitovelvoitteiden rikkomisesta seuraaviin rangaistuksiin lain 35 §:ää silloinkin, kun kysymys ei ole mainitun lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun julkisen vallan käyttöön kuuluvaa tehtävää varten laadituista tai saaduista asiakirjoista ja tiedoista. Opiskeluhoollon rekisterien henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä henkilötietolaisa (523/1999) säädetään.

Edellä 22 §:n 1 momentin 2 ja 4 kohdassa tarkoitettuihin potilasasiakirjoihin sisältyvien potilastietojen salassapidosta ja käsittelystä säädetään potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 12 §:ssä ja sen nojalla annetuissa säännöksissä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisten asiakasasiakirjojen käsittelyä koskevassa laissa (159/2007).

Edellä 22 §:n 3 kohdassa tarkoitettuihin opiskeluhoollon kuraattorin asiakasasiakirjoihin sekä 4 kohdassa tarkoitettuihin sosiaalihoollon ammatillisen henkilöstön asiakasasiakirjoihin sisältyvien asiakastietojen käsittelystä säädetään sosiaalihoollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2013) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisten asiakasasiakirjojen käsittelyä koskevassa laissa.

4 luku
Ohjaus ja valvonta

24 §
(Kuten HE)

25 §
Opiskeluhuollon seuranta ja arviointi

(1 ja 2 mom. kuten HE)
Koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä toimitettava *opetushallintoviranomaisille* sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle opiskeluhuollon valtakunnallisessa arvioinnissa, kehittämisessä, tilastoinnissa ja seurannassa tarvittavat tiedot.

26 §
Opiskeluhuollon valvonta
(1 mom. kuten HE)

Tämän lain 7 ja 8 §:ssä säädettyjen opiskelu-
huollon palvelujen *ohjauksesta ja* valvonnasta
säädetään lisäksi sosiaalihuoltolain (710/1982)
3 §:ssä ja kansanterveyslain (66/1972) 2 §:ssä.
(3 mom. kuten HE)

5 luku
Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

27 §
(Kuten HE)

28 §
Siirtymäsäännökset

(1 mom. kuten HE)
Sen estämättä, mitä 7 §:n 2 momentissa säädetään, se, joka tämän lain voimaantullessa on hoitanut virka- tai työsuhteessa kuraattorin tehtäviä vähintään *yhden vuoden* välittömästi ennen tämän lain voimaan tuloa, voi jatkaa tehtävien hoitamista tässä virka- tai työsuhteessa 31 päivään heinäkuuta 2018.

2.

Laki **perusopetuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan perusopetuslain (628/1998) 29 §:n 2 momentti ja 31 a §:n 2—4 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 29 §:n 2 momentti laissa 477/2003, 31 a §:n 2 momentti laissa 1352/2010 ja 31 a §:n 3 ja 4 momentti laissa 642/2010, sekä
muutetaan 16 a §:n 2 momentti, 17 §:n 3 momentti, 31 a §:n 1 momentti, 40 §:n 2 ja 4 momentti ja 42 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 16 a §:n 2 momentti, 17 §:n 3 momentti sekä 40 §:n 2 ja 4 laissa 642/2010, 31 a §:n 1 momentti laissa 477/2003 (*poist.*) ja 42 §:n 1 momentti laissa 1444/2009, seuraavasti:

16 a § (*Uusi*)
Tehostettu tuki

Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen *moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa.*

17 § (Uusi)

Erityinen tuki

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa siten kuin hallintolain (434/2003) 34 §:ssä säädetään sekä hankittava oppilaan opetuksesta vastaavilta selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä ja *oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa* moniammatillisena yhteistyönä tehty selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta sekä tehtävä näiden perusteella arvio erityisen tuen tarpeesta (pedagoginen selvitys). Pedagogista selvitystä on tarvittaessa täydennettävä psykologisella tai lääketieteellisellä asiantuntijalausunnolla tai vastaavalla sosiaalisella selvityksellä.

31 a §
(Kuten HE)

40 §

Henkilötietojen salassapito ja käsittely

Sen estämättä, mitä 1 momentissa tai salassapitovelvollisuudesta erikseen säädetään, on oppilaan oppilashuoltotyöhön osallistuvilla oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, *rehtorille* ja tämän lain mukaisesti opetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. (Uusi)

(4 mom. kuten HE)

42 §
(Kuten HE)

Voimaantulo
(Kuten HE)

Helsingissä 18 päivänä lokakuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Juha Rehula /kesk
vpj. Anneli Kiljunen /sd
jäs. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Johanna Jurva /ps
Laila Koskela /ps
Merja Kuusisto /sd
Sanna Lauslahti /kok
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd

Annika Saarikko /kesk
Hanna Tainio /sd
Lenita Toivakka /kok
Anu Urpalainen /kok
Ulla-Maj Wideroos /r
Erkki Virtanen /vas
Ari Jalonen /ps.

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää,
valiokuntaneuvos Harri Sintonen.